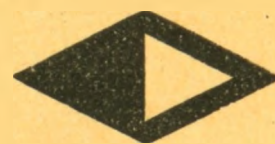

DR KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Levélváltás

Móra Ferencceel

Léda asszony családfája.

**Pázmándy Dénes: A Wahrmann-család
tragédiája. — Libator. — Emlékezés
Jellinek Adolfról. — Olvasom . . .
Nem olvasom . . .! Hírek, Hirdetések**

VII. évfolyam 3. szám.

1934. február 3

A címlap Berény Róbert rajza.

Hitközségi hírek

BESÁLLÁCH. SÁBBOSZ SIROH. Irta: **dr. Scheiber Lajos** rabbi. 430 évig voltak Izrael gyermekei Fáraó rabszolgái Mizrájimban. „A 430 év végével kivonultak az örökkévaló hadseregei civausz Hássém, Egyiptom országából.” (Ex. 12. 41.) Hogyan? kérdezik az írásmagyarázók: az a nép, amely 430 évig porban görnyedve, járomba szorítva, lelketlen egyiptomi felügyelők korbácsütései alatt nyögve, robotolva, minden emberi mivoltából megfosztva, mint rabszolganép szenvedett Egyiptomban, ezen idő elteltével pedig, széttépve rabláncait egyszerre mint az Örökkévaló hadserege vonult ki Egyiptomból, rendezett csapatokban, fegyelmezetten, egyenes tartással és fölemelt fővel? „Vajjon megváltoztatja-e a szerecsen az ő bőrét és a párdúc bőrének foltjait?” (Jer. 13. 23.) Feleletünk ez: Izrael népe dacára annak, hogy Egyiptomnak szívtelen zsarnok uralkodói és embertelen gögös felügyelői rabszolgaként bántak vele, amiként azt egy éjjeli látomásban Ábrahámnak kijelentette Isten: „Tudd meg, hogy ivadékaiddal rabszolgaként fognak bánni és sanyargatni fogják őket 400 évig.” (Gen. 15. 13.) mindennek dacára sem süllyedt rabszolgává. — Lelkében, gondolkodásában, érzésében, álmában és reményében szabad volt és szabad maradt mindvégig Izrael népe, mert lelkében szunnyadt a szabadság tüzeinek soha el nem hamvadó isteni szikrája.

Négyféle érdem fejében vált Izrael méltóvá az Egyiptomból való kiszabadulásra, tanítják bölcseink: 1. féltő gonddal őrizte meg családi életének szent tisztaságát, 2. nevét, 3. nyelvét és 4. külső viselkedését és sajátos szokásait nem változtatta meg. Csak szilárd karakter, csak nagy lelkierő, igazi lelki emelkedettség tesz az embert igazán szabaddá, igazán nemessé. Ez óvta, ez védte meg Izraelt a legkeservesebb szenvedések sanyargatások, viszonyok és körülmények között attól, hogy nyomorult rabszolgává, hogy megvetett páriává süllyedjen le.

„Oz josir Mausehe”... így kezdődik ez a legfönségesebb szabadságdal, amelyet 600.000 énekes óriási kórusa zengett a végtelen néma sivatag szélén, a feneketlen morajló tenger partján. — „Sor-lau ne-emár, elo josir,” mondják a Talmud bölcsei: (Janhedr. 91b.) „Nem így kezdődik a dal: sor-énekelt, a múlt időben, hanem: josir — énekelni fog, a jövőben. — Igenis mi énekelni fogunk majd még egyszer, mint az Örökkévaló hadseregei, mint az isteni tíz ige, mint a felebaráti

szereket és mint az igazság és béke hívívői és történelmi zászlóhordozói a földön; igenis! mi énekelni fogunk diadaléneket, győzelmidalt, mint Debóra az e heti Haftorában. Mert az égő, a lángoló, a lobogó fáklya, ha lefelé fordítják is, mégis ég és világít fölfelé a magasságba. És így fogunk énekelni: „Zeh Eli, veánvéhu”...! Ó az én istenem, hadd dicsőítsem, atyám Istene, hadd magasztaljam!” Ámen!

HETINAPTÁR. Szombaton, január 27-sevát 11, Sabbosz Siró. A szabadság dal Mózesnek a Vöröstengeren való átkelés után zengett diadaléneket. Vasárnap, január 28-sevát 12, január 29-sevát 13, január 30-sevát 14, szerda január 31-sevát 15. Hamicooszor bisvat. Február 1-csütörtök sevát 16, péntek február 2-sevát 17.

A PESTI IZRAELITA HITKÖZSÉG DR. BLUM ÖDÖN szertartási előadó kezdeményezésére szombat este értekezletet hívott össze, amely a templomkörzet jogi viszonyainak és hatáskörének kérdéseivel foglalkozott. Az értekezleten különféle előterjesztések hangzottak el. Stern Sándor, az V. kerületi templomkörzet elnöke részletes elaborátumban foglalkozott a zsidó hitélet intenzívebbé teteleinek kérdéseivel. **Horváth Miksa** kormányfőtanácsos, a VI. templomkörzet elnöke foglalkozott az elhangzott előterjesztésekkel és rámutatott arra, hogy most is csak a tüneteket mutatták be, azonban azok orvoslása tekintetében semmiféle pozitív javaslatokat nem tartalmaz az elaborátum. **Kovács Hermán** a körzeti élet elsőrangú szakértője érdekesen világította meg a felvetett kérdés komoly lényegét. **Vas Lajos, dr. Farkas József, dr. Lázár Dénes** felszólalásai után **Stern Samu** hitközségi elnök kifejtette, hogy a maga részéről az előljárással együtt mielőbb meg akarja kezdeni a körzeti élet felfrissítését és újjászervezését.

ÉRTESÍTÉS. Olcsóbb lett a kóserhús! A kóserhús után járó gabelladíjak mérsékklése folytán a pesti izr. hitközség főtitkarendő Rabbiságának felügyelete alatt álló összes mézárszékekben lényegesen olcsóbb lett úgy a marhahús, mint a borjúhús, valamint a kóser füstölthús- és kolbászaru. Ennek következtében nincs már árkülönbség a kóser- és a tréfóhús árai között. A vásárló felek ezenfelül a kóserhús vásárlásánál gabellatérítési jegyeket is kapnak, amelyekkel maceszt lehet venni, kultúszadót, tandíjat, imaszéket lehet fizetni. A pesti izr. hitközség előljárársága.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Levélváltás

Móra Ferencsel

Igen tisztelt Szerkesztő Uram,

A Magyar Hirlap mai számából talán méltóztatott megtudni: hogy én nyavalyásabb vagyok, mint valaha voltam, függetlenül a jól sikerült műtétől s félős, hogy szenvedéseimnek még sok kásahegyén kell keresztülrágnom magam a meggyógyulásig, ha egyáltalán eljutok odáig. Ez magyarázza meg, hogy a SZOMBAT-nak azt a számát nem láttam, mert hivatalba nem járok 's csak az írott postámat hozzák haza, a nyomtatottat nem. Pedig különben állandó olvasója vagyok a SZOMBAT-nak, hiszen még azt is „OLVASOM”, amiről Önnek az a véleménye, hogy „NEM OLVASOM”. Nagyon jól esett olvasnom azt is, mikor észre méltóztatott venni, ahogy elévődtem kedves öreg zsidó királyaimmal, akikkel csakugyan gyerekkorom óta tartom a barátságot s hogy arra épp úgy nem reflektáltam, mint ahogy nem köszöntem meg a lap szives megküldésével tanusított figyelmét, annak is keserüségem az oka. Tizenegyedik hónapja vagyok én beteg, kedves Kollegám Uram és azóta nem tudom elkerülni, hogy figyelmetlenségeket el ne kövessék.

Ami most már a legutóbbi cikkemmel kapcsolatban fölvetett eszméjét illeti, úgy érzem, tulajdonkép erről méltóztatott véleményemet kérni, — azt fenntartás nélkül helyeslem, persze, mai állapotomban különösen az én személyem kikapcsolásával. Az extraneus szemét, már akik készakarva vakot nem játszanak, vagy vakon nem születtek, csak arravaló extraneus becsületes munkája nyithatja ki, akit még csak meg sem lehet gyanusítani. S hála Istennek ott még nem tartunk, hogy ilyent ne lehetne találni, sokkal különbet nálam. Én csak aféle barkácsoló ember vagyok, a mesterek szeme, átfogó képessége, tervezője és alkotó művészete nélkül, akit az eszénél

többször vezet a szive, amely fellázad minden igazságtalanságon és fáj mindenkiért, aki szenved s azt hiszem, én a leghasznosabb munkát a magam kis pontján végzem.

Szerkesztő Uramnak igaz nagybecsüléssel vagyok leköteltetett hive

Móra Ferenc

=★=★=

Nagybecsült Doktor Uram,

Kedves és megtisztelő sorait, amelyekben írásművészete és nagy lelke oly megható hűséggel tükröződik vissza, mélységes fájdalommal nyugtázom. Nagyon fáj nekem és ebben az érzésben egynek érzem magam lapom minden olvasójával, hogy a felvilágosítás magasztos munkáját, amelynek elvégzésére Ön különösképen van predestinálva — sajnálatos betegsége miatt ezidőszerint nem vállalhatja. Talán nem veszi tőlem rossznéven, ha arról értesitem, hogy vallásunk filantropikus rendelkezései értelmében eljárva, intézkedésekre 10 vallásos és mélységesen hívő zsidó imádkozott Doktor Uram felgyógyulásáért a nyolcszoros alfabetikus 119. Zsoltár igéivel az Ön neve betűinek sorrendjében. Ez az akrostichonos ima bizonyára nem fog ártani az Ön buzgó orvosainak tudománya mellett. Hisz az Evangelista zsidó-forrásokból meritett, mikor hirdette: Semper orare et nunquam deficere.

Kivánok Önnek nagybecsült Doktor Uram mielőbbi teljes felgyógyulást, „Refuo Slémo“-t és maradok

megkülönböztetett tisztelettel

Dr. Kenéz-Kurländer Ede

SÓS ENDRE ELŐADÁSA A COBDEN SZÖVETSÉGBEN. A Cobden Szövetségben Sós Enre, a Reggeli újság főszerkesztője, akinek érdekes cikkeit a Szombat olvasói is sokszor élvezik, nagyszerű előadást tartott „Frakkos szocializmus, parókás demokrácia“ címen. A Lipótvárosi Kaszinó zsúfolásig megtelt dísztermében, amelyből százak kiszorultak. Halasi-Fischer Ödön meleg szavakkal köszöntötte Sós Endrét, akinek előadása után percekig zúgott a taps.

DR. TURÓCZI-TROSTLER JÓZSEF nevét is ott találjuk az idei Baumgarten

díjjal kitüntetett írók között. Örömmel regisztráljuk dr. Turóczi-Trostler kitüntetését, amelyet kevesen érdemeltek inkább mint a zsidó lánygimnázium tudós tanára. Több mint két évtizedes sikereiben gazdag irodalmi múlt áll dr. Turóczi-Trostler háta mögött. Remek tanulmányok a legkülönbözőbb irodalmi kérdésekről, főleg a magyar és német irodalom kapcsolatairól, csaknem 40-50 értékes és eredeti irodalmi mű tettek ismeritő és becsültté dr. Turóczi-Trostler nevét, akinek a Baumgarten díj-adta nyugalom lehetővé teszi majd, hogy új alkotásokkal gyarapítsa nagyszerű ouvrejét.

Milyen családból származott Léda asszony?

Diósy Ödönné, született Brüll Adélt, a közismert Léda asszonyt a római katolikus rítus szerint temették el a Kerepesi úti temetőben. Brüll Adél nagyváradi zsidó családból származik. Én ismertem még a nagyapját, Brüll Lipótot is, aki annakidején a leggazdagabb zsidó volt Nagyváradon. Hatalmas szeszgyára, ökörhizlaldája s Várad mellett, Fugyivásárhelyen 4000 holdas birtoka volt. Már az öreg Brüll Lipót is teljesen asszimilálódott, eldzsentrisedett zsidó volt, aki ennek megfelelően Willy nevű fiát katonai pályára küldte. (A 80-as években tragikus módon, vőlegény korában halt meg a fiatal aktív huszár főhadnagy.) Az öreg Brüll többi fiát is arisztokratikus nevelésben részesítette. Ignác ügyvéd lett, ő volt a budapesti Ügyvédi Kamara első zsidó elnöke, s angol konzullá is kinevezték. Brüll Samu — Léda asszony apja — a gazdálkodást vette át s gyermekeit ugyancsak a legkitünőbb nevelésben részesítette. Adél lánya már gyermekkorában kitűnően beszélt németül, franciául és angolul. Brüllék nagy házat vittek, a Brüll-kúrián Nagyvárad egész előkelősége megfordult. Brüll Samu nem értett a gazdálkodáshoz s később teljesen tönkre is ment.

Fehér Dezső, a híres váradi szerkesztő lapjában, a kitűnő Nagyváradi Naplóban megírta azt, hogy Léda miként ismerkedett meg Ady Endrével. Szerinte úgy történt a mindkettőjük sorsára döntően kiható megismerkedés, hogy Léda

bejött a kiadóhivatalba az előfizetést megújítani és ez alkalommal találkozott Adyval. Ezt az adatot kénytelen vagyok korigálni s úgy hiszem, Fehér Dezső is be fogja látni, hogy ebben az esetben az én memóriám jobban működik, mint az övé. Pedig erre neki kellene jobban emlékeznie. Tudniillik egy purim alkalmával ő rendezett egy családi estélyt, amelyen álarcosan megjelent Diósyné Brüll Adél és ott volt Ady Endre is. Éjfél után Léda levette az álarcot s Ady, akinek bemutatták, azonnal lángragyult a ragyogóan szép asszony iránt. Ezt az emlékemet egyébként dr. Halász Lajos ny. miniszteri tanácsos is megerősítheti, aki szintén jelen volt azon az estélyen. Levelesládámban még őrzöm Ady Endrének ebben az időben hozzám írt leveleit, amelyek a Léda-korszak egyes epizódjait érintik és ezekről sok érdekeset írhatnak, de nem a Szombatban.

Palesztinába

1934 március 20.—1934. április 10.

a COSULICH és az ITALIA
hajóstársaságok

VULCANIA

24.000 tonna

R Ó M A

33.000 tonna

legmodernebb oceanjáró luxushajóin dr. Patai József személyes vezetésével igen mérsékelt árakon. Felvilágosítás, prospektus: *Múlt és Jövő* szerkesztőségében: Budapest, V. Vadász-utca 11.

Házam eladása folytán!

Költözködésig sirkőraktáramból minden elfogadható árért árusítok

(még viszonteladóknak is)

Lówy József Budán, II., Fő ucca 88. Pálffy-tér mellett. — — — Telefon: 51-5-81

PÁZMÁNDY DÉNES:

A Wahrmann-család tragédiája

I. WAHRMANN MÓRIC

Amikor 1875-ben az általános választásokon a Lipótváros Wahrmann Móricot országgyűlési képviselőnek megválasztotta, a Deák-párt vívmányát látták benne. Ugyanekkor megbukott Jókai Mór a Terézvárosban és megbukott Tavaszi is (egy meglehetősen ismeretlen politikus) Vidacs Jenővel szemben a Ferencvárosban. Wahrmann megnyerte az akkor még élő Deák Ferenc bizalmát is. Ő volt az első tekintélyes izraelita honatya, kinek neve rövidesen ismeretessé vált az egész országban. Lónyay Menyhért miniszterelnök megbuktatásában már nagy szerepet játszott.

Wahrmann Móric egy rabbi fia, hithű zsidó maradt egész életében. A Nagyhid uccában (jelenleg Deák Ferenc ucca) volt egy bank- és pénzváltó üzlete. Ezenkívül részt vett a Kassa-Oderbergi vasút építésében is. Amint azonban a képviselőházba bejutott, üzleti tevékenységét azonnal feladta, megtartván renomméját, mint ügyes financier. Szép vagyonnal rendelkezvén, (övé volt Kisvárdán a hajdani Esterházy herceg masszájából megvett 10 ezer holdas uradalom, valamint az Andrassy úton a 41. számú nagy ház is), elegáns háztartást vitt, különösen akkor, mikor Renée leánya kezdett a világra járni. Szalonjában sűrűn megfordultak a miniszterek, de rendes vendége volt Haynald, a kalocsai érsek és később kardinális. Róla beszéltek, hogy egyszer Wahrmann leányával beszélgetve, azt kérdezte tőle, hogy mikor fogja őt megesketni. Akkor, mikor Eminenciád rab-bivá lesz! — felelte szellemesen Renée, — aki azonban mégis kitért, midőn második házasságot kötött Beretvás Endrével, csak hogy a protestáns hitre és nem a katolikusra.

Wahrmann Mór felesége született Gold leány volt, de korán elhalálozott. Két fiút és egy leányt hagyott hátra, Ernőt,

Richardot és Renéet. A két előbbi meglehetősen kúrsa nevelést kapott. Az atyjuk nem sokat törődött velük. A politika minden idejét elfoglalta volt. Nevelőkre bízta oktatásukat. Móric rettenetes pazarul látta el őket pénzzel. Még a gimnáziumban jártak, mikor 300 forint havi zsebpénzt adott nekik. A fiukat ez a bőkezűség elkapta. Csupa mágnásokkal pajtáskodtak. Másrészről atyjuk előkelő társasága elbizakodottá tette őket. Renée kisasszony vezette a háztartást. Ebédeket adott, soirékat rendezett, melyeken miniszterek, képviselők nagy számban vettek részt. Ez elbizakodottá tette a Wahrmann-testvéreket. Pláne mikor atyjukat felvették a Nemzeti Casinóba, a család kezdett mágnás allűröket felvenni. Azért általános meglepetést szült, amikor híre ment, hogy Renée a megyeri Krausz Izidorral jegyet váltott. Akkor az hirlett, hogy erre a házasságra az atyja vette őt rá. A két Wahrmann-fivérnek nem tetszett ez a rokonság és ők csakhamar külföldre mentek. Renée házassága különben nem volt boldog, illetve a frigy válással végződött. A házasságból csak egy leány született, kinek életrajzát később fogom adni. Most csak annyit mondok itt róla, hogy ő is korán és szerencsétlenül végezte be életét, mint egy veszprémi zsenri, Hunkár Dénes elvált felesége.

Wahrmannt a Lipótváros haláláig országgyűlési követévé választotta. Igen előkelő szerepet játszott a Házban. Ám-bár nem volt kiváló szónok, az előadása világos, értelmes és szakszerű volt. Pénzügyi kérdésben döntő sikere volt, amit az is igazol, hogy a pénzügyi bizottság elnöki székét mintegy örökségkép töltötte be. Itt tanultam őt én is becsülni.

Wahrmann halála után a gyermekei örökölték a nagy vagyont, mely 5 millió forintnál többre rugott. Általános örököse Renée leánya volt, míg a fiait a köteles részre szorította végrendeletileg.

II. WAHRMANN ERNŐ

Ez volt az idősebb gyermek. Már igen korán nagyúri, henyélő életet folytatott. Szeretett a mágnások körül forgolódni. Igen büszke volt családjára. Gróf Széchenyi Andorral összeveszett és párbajban súlyosan megsebesítette. Ezenkívül egy Harancourt gróffal, bánáti nagybirtokossal is volt összeszólalkozása, mit szintén az váltott ki, hogy a grófnál vadászatra meghívott spanyol trónpreten- denst, a későbbi XIII. Alfonz királyt ki akarta párbajra hívni. Később kinevez- ték Ernőt Brüsszelbe követségi kereske- delmi attasénak. Azt mondta nekem Ostendeban, hogy az ő társasága, az Ahrenberg és az Ursel hercegek hiányoz- ván, igen unatkozik. Persze, hogy ez a luxus életmód aláásták vagyoni helyzetét. Előbb a kisvárdai birtokát (5000 hold) adta el és vele a Csepel szigeten 300 hol- dat, hol kereskedelmi kertészetet létesít- tett. Nagy reményei voltak, hogy ennek

EZÜST
DISZMŰÁRU, EVŐESZNÖZÖK GYÁRI ÁRBAN
SCHLEFER
EZÜSTÁRUGYÁR, VII., KAZINCZY UTCA 10.
Telefon: 43-5-28

fokozott jövedelméből uriasan megélhet.

Egy belga főkertészt szerződtetett, géppel hajtott vízvezetékét és üvegháza- kat létesített. Utolsó pénzét ide invesztálta. Aztán egyszerre megunva a vállal- kozást, olcsón eladta az egész telepet Felsőeőri Nagy Gyula fehérmegyei bir- tokosnak. Vagyona roncsaival Párisba ment. Ott megpróbálkozott a kártyajá- tékkal is, ami teljes tönkrejutását ered- ményezte. Bécsben azután önkezüleg ve- tett véget életének 32 éves korában.

(Folytatjuk.)

Emlékeim Jellinek Adolfról

Jellinek Adolf, a híres bécsi tu- dós és hitszónok halálának most volt 40-ik évfordulója, mely alka- lomból Kiss Arnold budai főrabbi vele kapcsolatban érdekes reminis- cenciákat említett fel. Jellinek Adolffal én is együtt voltam, mint- egy három hétig Gleichenbergben, ahol a kitünő hitszónok üdült. Egy rituális vendéglőben ismerkedtem meg Jellinekkal, aki akkor már na- gyon beteg ember volt. — abban az évben meg is halt. — botra tá- maszkodva járt. s félsüketsége mi- att fülkagylót használt. de szelle- messége még mindig a rajongók egész udvarát vonzotta köréje. Ha megjelent a sétányon, a bécsi szép asszonyok egész serege szegődött hozzá, akik elbűvölve hallgatták Jellinek ötlettől sziporkázó anek- dotáit.

Egy ízben felszólított, hogy ki-

sérjem el a templomba, meg akar- ja hallgatni a szintén ott időző hi- res pesti főkántort, Friedmann-t, hogyan recitálja el a tiso beávi echókat. Mikor a templom felé ha- ladtunk, diplomatikusan megkér- deztem tőle, fog-e böjtölni másnap. Jellinek rám förmedt:

— *Wenn ich fasten will, bleib ich in Wien.*

Emlékszem, egyszer séta közben elmondta nekem, hogy Gleichen- bergben teljesen a nyugalomnak él, nem törődik az idővel, azt se tudja, hogy a hét melyik napja van aznap.

— Azért mégis tudom, mikor van péntek, szombat és vasárnap. *Ha a zsidók halat esznek, akkor péntek van, ha a zsidók elutaznak, akkor szombat van, s ha kiöltöz- nek, arról tudom, hogy vasárnap van.*

OLVASOM, ... NEM OLVASOM...

Nem olvasom

Dr. Silberfeld Jakab békéscsabai főrabbi a zsidó vallásbölcsezetet tárgyaló műve kiadásához 500 pengő segélyt kapott a kultuszminiszteriumtól. Lényegében véne csekélység, de mindenesetre azt mutatja, hogy igenis igazi kultúr-fölény felé törekszünk, amikor az ilyen, igen szűk körre szorítkozó kulturális munkát is megbecsüljük.

Olvasom

Elparentálták Héber Bernát gimnáziumi tanárt, aki szent egyoldalúságában foglalkozásának csodálatos lelkű apostola lett. A nekrológok egy része mint nagy sérelmet felemlítette, hogy ezt a kiváló pedagógust nyugdíjba menesztették és a sorok között azt akarták sejtetni, mintha a nyugdíjaztatásnak köze lett volna az ő zsidó voltához. Az igazság azonban ez: teljesen betöltötte működési éveit, tehát nyugalomba vonult. Ez nem zsidó sérelem, vannak komoly gravamenek, tehát minek említsünk föl ilyen komolytalanságokat.

Olvasom

Dr. Kahan Nison ügyvéd igen érdekes és rendkívül tárgyilagos módon megírt visszaemlékezéseket közöl a magyarországi cionizmus multjából és bizonyára feltűnést fog kelteni az a megállapítása, hogy a háború előtti magyar orvostudomány egyik kiváló alakja, dr. Schächter Miksa sebész, a vallásos és lelkes zsidó, anyagi erejét felülmuló módon egy cionista velleitású

sajtó-organum támogatása útján akarta az akkori felekezeti életet purifikálni. Oly tény az, amely fölött érdemes gondolkozni. A Szombat figyelmes olvasói egyébiránt tudják, hogy ezt a dolgot már megírta vagy három évvel ezelőtt a Szombat hasábjain dr. Richtmann Mózes Schächter Miksáról szóló cikkében.

Olvasom

Egy rádióbeli előadás következményeképen folyik a harc katolikus és protestáns lelkészek között a Szent Jobb ereklyéje körül. Protestánsok támadják, katolikusok erőteljesen védik, a bíróságok ítéletet is mondanak, az ítéletek tulajdonképpen formálisak, látszik, hogy a bíróság nem szívesen mond ítéletet ilyen meggyőződésbeli dolgokban. Egy azonban biztos: meleg hitvallás és erélyes hithűség nyilatkozik meg mindkét részről. Természetes, az már más kérdés, vajjon a nagy buzgalom nem túloz és nem lépi-e át azt a határt, amelyet minden vallásos ember, felekezeti különbség nélkül, szeretne ilyen dologban megtartva látni.

Nem olvasom

Nem hiába jár Stern bácsi, a kitűnő vendéglős chaszid-rebkekhez, megtanulta ott náluk, hogy a Sátán ellen a saját eszközeivel kell harcolni. Ezért a téli évszak idején a „disznótor” tokszinja ellen behozta a hetenkénti „libator” antitokszinját, szóval a mérég ellen az ellenmérget. Mit mondjunk? Ha az ember ránéz a menükártyára, akkor legszívesebben szeretné abszolválni az összes ott szereplő ételeket

— libasorban. A magyar közmondás szerint: „Sok lud disznót győz.” Stern bácsinál ezt a győzelmet kivívja egy libacomb ricsettel. Izraeliták, akik ludasak vagytok disznótorban, árják és nem árják, akiknek libabőrös a hátuk a „disznótor”-túra miatt, jöjjetek el egy kis libatorra, bűnötök meg lesz bocsátva és még jól is laktok mellette!

Olvason

Dr. Fényes Mór Héber Bernát jellemzésére a következőket írja: Találkoztam vele az izr. hitközség székházában, január 1.-én, d. e. 9 óra előtt. Bosszankodik, hogy a pénztár még nincs nyitva. „Mi keresni valója ily korai órában a pénztárnál?” — kérdem. „Adót fizetni” volt a válasz. „Mit tudom én, egy óra múlva nem halok-e meg és akkor adóságot hagyok hátra.” Ha sok ilyen Héber Bernátunk volna, szerkesztő mult számbeli költségvetési kritikájára nem kerülne a sor.

A háború egyik évében forró augusztusi napon délután találkozom vele — természetesen sötét nehéz felöltőjében, melyet az idő zöldre festett, kárpótlásul a zöld falevélért, mely már javában sárgult. „Mért van téliesen öltözve?” — kérdem. „Nem most jöttem ám ki, hanem hajnalban fél 4 órakor.” — volt a válasz. „Szent Isten. — mondom — maga már fél 4 órakor az uccán?” „Nem tudja. — viszonzozza. — hogy háború van? Mindenkinek a végsőig kell dolgoznia, szegény tanítványaim a harctereken vannak és én még a terem hűvösében se dolgozom rájuk?” „De mit tehet értük iskolahelyiségében?” „Hát a veszteség lajstromokat nézem át, kutatom, van-e a halottak között intézetünk volt tanítványa, egybevetem a régi évjáratok anyakönyvi adataival és ha valószínűnek találom az azonosságot, levelezésbe bocsájtkozom az illető hozzátartozóival. Annyit csak megérdemelnek szegény harcosaink, hogy nyilván tartsuk őket és ha rákerül a sor, nevüket emléktáblán megörökítsük.”

Olvason

dr. Yovely Florenz érdekes cikkét egy német lapban az olasz zsidókról. A szerző kiindulási pontja az, hogy a fasizmus sok tekintetben hasonlít a hitlerizmushoz, mégis homlokegyenest ellenkező álláspontot foglal el a zsidókérdésben, mint a németek. Olaszországban elemi gyökere nincs az antiszemitizmusnak, a zsidók teljes jogos polgárai a nemzetnek. Az olasz nép jóformán teljes egészében a katolikus vallásban él, szellemi centrumának közelségében s komoly és mély vallásháborúk sohasem bontották meg egységét. Ez magyarázza meg az olasz nép lelkében élő tolerancia érzését a zsidókkal szemben, amely a fasizmus alatt annál inkább nem változott meg, mert a fasizmus úttörői és martirjai közt sok zsidó is szerepelt. A fasizmus különben világszemléleti alapon sem antiszemita. Ennek a világszemléletnek a közép-pontjában nem a faj áll, hanem az állam minden osztályával és néprétegével egyetemben. Aki az állam szolgálatában áll s akaratának magát aláveti, az fajiszármazásra való tekintet nélkül teljes jogú polgára az államnak. Ami az olasz zsidóság belső életét illeti, ez az utolsó időben sok tekintetben megerősödött. Az olasz zsidóság enancipációját 1870-ben az a felfogás szankcionálta, mely a katolicizmust államvallásnak nyilvánította, a többi vallásokkal szemben pedig toleranciát tanúsított. A fasizmus a zsidó vallásnak ezt a „megtört” jellegét megszüntette az 1930 október 30-án hozott törvénnyel, mely Itália zsidóhitközségeit közjogi közületeknek ismerte el s ezzel megteremtette az olasz zsidóság fejlődésének biztos alapját.

Nem olvasom

A most inaugurált dohányuccat templomi estékkel kapcsolatban fel kell említenem, hogy 5 év előtt dr. Rubinstein Mátyás szekszárdi főrabbi arról cikkezett a Szombatban, hogy német mintára templomi előadásokat kell rendezni.

Olvasom

A cionista mozgalomban belső harcok dúlnak. A Mizrachi — a vallásos cionisták szervezete — mindent elkövet, hogy a végrehajtó bizottságot, az Executivet lehetetlenné tegye. A lengyel mizrachisták legutóbbi országos konferenciáján Fischmann rabbi például elmondja, hogy a prágai konferencia után Ben Gurion, az Executive egyik vezére a Polonia nevű gőzösön utazott vissza Palesztinába s Jom Kippurkor, mely a hajón érte, a nyilvános étteremben ebédelt s rituálisan eltiltott eledelt evett. Persze volt nagy felháborodás a mizrachisták között, míg aztán jött a cáfolat. Egy héber költő, Leib Jaffe nyilatkozatot tett közzé egy lapban, hogy ő Ben Gurionnal utazott Palesztinába, de nem a Polonián, hanem a „Martha Washington“ nevű hajón. Chaim Nachmann Bialith is velük utazott. A tény az, hogy Jom Kippur előtti délután Ben Gurion megvacsorázott, aztán másnap estig egy falatot sem evett. De hogy is ebédelt ő hajó éttermében. Pláne tréflit nem...

Nem olvasom

Betiltották a külföldön ismert „Hanigun“ héber-jidis énekkar bemutatkozását. Miért tiltották be?, nem tudjuk, de nem találunk benne semmi különös zsidó sérelmet, hisz gazdaságilag is meg lehet okolni. Sőt a betiltás következtében azok a vallásos zsidók, akik Josephine Bakernek, a rendőrségtől engedélyezett produkció ára nem mentek el és most elmentek volna a Hanigun elő-

adásához, megtakarították az erre szánt összeget és így tehát eleget tettek a sokszor hangoztatott takarékosági programmnak.

Nem olvasom

Eltemették Brill Adél asszonyt. Ady Endre Lédáját. Meg kell hajolnom a jobboldali sajtó előtt, hogy az egész ügyet ki nem használta zsidóellenes célzattal, pedig kiadós alkalma lehetett volna rá, de fátyolt borított az egész dologra — lovagias és humánus gesztus volt.

Nem olvasom

Az ortodox Zs. U. két chasszidikus mesét közöl Bubertől a Szombat fordításában, de se Bubert, se a Szombat nevét nem említi. A Midras gyönyörű legendája szerint minden hívő zsidó lélek ott állott a Szináj hegyénél és hallotta a mindenféle lopást eltiltó VIII. parancsolatot. Egy ortodox lapnak talán mégis gondolni kellene erre.

Olvasom

A British Múzeum a múlt év végén százezer fontért megvásárolta a szovjetkormánytól a világ legrégebb bibliapéldányát az ú. n. Codex Sinaiticust. Ez a Codex a Krisztus utáni 4-ik századból származik és az ótestamentum kétötödének s az egész új testamentum görög kéziratát tartalmazza. A ma használatos biblia tényleges szövegének ez a Codex Sinaiticus az alapja. Szakértő körök a Codex 100 ezer fontos árát, mely két millió pengőnek felel meg, olcsónak találják, nehha még nem fordult elő soha, hogy egyetlen kéziratért vagy könyvért ilyen herribilis összeget fizettek volna. A szovjetkormány a múlt évben is eladott egy bibliát, az u. n. Gutenberg bibliát, mely jóval alacsonyabb áron, „mindössze“ 50 ezer fontért kelt el.

Olvason

A lengyelországi Radom hitközsége éles harcban áll a rabbijával Raw Kestenberggel. A radomiak megmozgatták az egész lengyel zsidóságot a rabbijuk ellen s legutóbb egy száztagú küldöttséget mentettek Varsóba, hogy panaszt emeljenek a rabbi ellen, aki egész Radomot terrorizálja. Mi ennek a rabbinak a bűne? Elsősorban az, hogy erőszakos ember, aki a hitközségben minden hatalmat magához ragadott. A legnagyobb bűne azonban, amit a főként chaszidokból álló hitközség megbocsáthatatlannak tart, hogy szereti a szép nemet, s fényképek forognak közkézen, amelyek a rabbit fiatal keresztény asszonyok társaságában ábrázolják. A hitközség azonban tehetetlen a rabbival szemben, mert Kestenbergnek erős pártja van, a zsidó munkásszervezetek, amelyeket a rabbi a gazdag polgárookra kivetett magas adókból támogat. Ezek a szervezetek nem engedik megbuktatni a szép nemért rajongó chaszid rabbit.

Nem olvason

A frankfurti jesiva egyik vezetője: Dr. Posen, a soproni ortodox rabbi fivére nem bölcsészeti doktor, hanem a kémia doktora és most halachikus kérdések eldöntésénél igen nagy hasznát veszi tudományának. A tannaiták korában Rabbi Jochanan szandálkészítő volt, az amorák korszakában Ben Lakis cirkuszi birkózó. Érdekes lelki kapcsolat: évszázadok után a tannaita szandálkészítő, az amora-atléta nyomába lép a kémikus rabbi.

Olvason

Egy német zsidólap megírja, hogy egy író és statisztikus, dr. Felix Teilhaber beküldött a szerkesztőségbe egy cikket, amelyben a szerző tudományos módszerrel összehordott adatok alapján megjósolta, hogy a német zsidóság lassú, de biztos léptekkel halad a pusztulás felé. A lap nem tette közzé a cikket, miután nem akarta az amúgy is lesújtott német zsidó közvéleményt ezzel a pesszimista

Palesztinába**páratlanul olcsó társasutazások**

a 33.000 tonnás „RÓMA” és a 24.000 tonnás „VULCANIA” legmodernebb amerikai óceánjáró hajókkal **február, március, április és május** hónapokban, valamint a

**T E L - A V I V I
MINTAVÁSÁRRA**

Részletes felvilágosítás:

COSULICH-ITALIAhajóstársaságok bpesti irodái:
Thököly-ut 2. Váci-utca 17.**Tel-Avivi vásár****magyarországi képviselete
Palesztina Gazdasági Bizottság
Andrássy-ut 67.**

jóslattal nyugtalanítani. A cikk azután megjelent egy másik lapban, mire a zsidó lap kényszerítve érezte magát, hogy kommentárokkal kíséresse a cikk megjegyzéseit. Arra nézve, hogy gyakorlatilag mennyit érnek Teilhaber statisztikai adatai, a lap felelevenít egy érdekes anekdotát. Nagy Frigyes idejében élt Berlinben egy nagyon gazdag zsidó, Lippmann Mayer Wulf, Meyerbeernek, a híres zeneszerzőnek a nagyapja. Ez a Mayer Wulf egyszer egy szállítási szerződést kötött a királlyal. A szerződés aktáit elvitte egy Mayer Hirsch nevű tudós matematikushoz, akit megkért, hogy számítsa ki, mennyit fog nyerni ezen az üzleten. A matematikus gőzerővel látott neki a munkának s éjjel két órakor végzett vele. Utána rohant Lippmann Mayerhez, akit felvert az álmából, „most lettem kész a munkával, — mondta neki — s kiszámítottam, hogy az üzleten 98.765 tallért és 17 garast fogsz veszteni”. Wulf így válaszolt: Na és a „mázlimat” is belekalkuláltad? „Azt nem” — mondta csodálkozva a matematikus. „No akkor menj szépen haza és feküdjél le aludni”. Később bebizonyult, hogy a szerencse legalább olyan fontos tényező, mint a matematika. Megváltozott a konjunktúra és Mayer Wulf néhány százezer tallért keresett az üzleten. Teilhaber „hiteles” adatait sem

lehet készpénznek elfogadni, — írja a lap — mert kimaradt közülök a „mazel“, amely a német zsidóság sorsát még jobbra fordíthatja. Nem is szólva az isteni gondviselésről, amelyet szintén illenék számításba venni.

Olvasom

Anglia legnépszerűbb papja: Inge londoni anglikán esperes, akinek nevével sűrűn találkozhatunk a szigetország lapjainak hasábjain, ilyen formában: „Dean Inge („dean“ annyi, mint: esperes), beszédeihez, amelyeket eredetiség, sziporkázó ötletek, rétorikai könnyedség és stilusbeli elegancia jellemeznek, éppen úgy tódul a közönség, mint hajdan — például — a pesti értelmiség Prohászka Ottokár bőjti prédikációihoz. Legutóbb egy világi gyülekezet előtt beszélt Dean Inge. Előadásának középpontjába beállított egy másik bolygóról a Földre került lényt, aki a nyugati civilizációt akarja tanulmányozni. A másik világból idejött.

Egyebek között ezt mondta még az anglikán pap: „A zsidók régen odaadták kincseiket az emberiségnek; a modern zsidók már nem prófétáink, ami azonban nem ok arra, hogy rosszul bánjunk velük, mert mégis a világ legtehetségesebb népei közül valók.“

Nem olvasom

A talmudnak egyik legendája szerint Chiszkijáhu király nem akart megnősülni, mert próféciájában előre látta, hogy a gonosz Istentől elrugaszkodott Manasse lesz az utódja. De akkor hallatszott az égi hang: „Minek firtatod az Isten illetékeségébe tartozó titkokat, neked csak egy kötelességed van. felelősséget venni és az emberiség szaporításához hozzájárulni?“ Ez a természetes optimizmus jellemzi az egészséges néptörzseket. hisz a talmud az akkori zsidóság véleményét és meggyőződését fejezi ki. És lényegében minden sterilizációs törvény és kísérlet ellen csak ezzel lehet érvelni.

Löw Immánuel

80. születésnapja alkalmából

*Havas fejével havas csúcsokon jár
méltó utód nagy ősök nyomdokán,
amelyen áldoz, az a hármass oltár:
a hit, a haza és a tudomány.*

*A hit tudósa, növények költője,
az ég s föld minden titkát ismeri
és nem hiányzik semmi sem belőle
abból, mi az emberben isteni.*

(v. a.)

*

מוזמר ל"שבת"

פני והריף ב ירותי
בלש יסדות לערותי
הנה בא בגבורתי -
דשותי מעירותי
קירותי מאירותי
מדותי מזהירותי -
אלוה הגבורות
יוסף ל גבירות
ועוד יהל לדירות.

A PÉCSI HITKÖZSÉGI KÉPVISELŐTESTÜLET ALAKULÓ ÜLÉSE. Az elmúlt héten folyt le a pécsi hitközség új képviselőtestületének megalakulása. Wallfisch Pál választási elnök betervezte a következő három évre megválasztott hatvanégy képviselő névsorát. Majd megválasztották elnöknek dr. Deutsch Zsigmondot, alelnöknek dr. Greiner Józsefet, tizenégy előjárósági és tizenkét iskolaszéki tagot. Dr. Wallenstein Zoltán főrabbi a gyülekezet nevében beiktatta a megválasztottakat hivatalukba. — Dr. Deutsch Zsigmond köszönetet mondott a megtisztelő bizalomért s programjait tűzte ki az alapszabályok korszerű módosítását, az adózási rendszer átalakítását, gyülekezeti ház emelését, a templomi lépcsőházak átalakítását s az állástalan ifjúság elhelyezését. Mindezen szándékaink megvalósításához — úgymond — elsősorban a főrabbi támogatását kéri. Dr. Greiner József a maga részéről is a fenti program munkálását igéri, hogy a hitközség a zsidóság és magyarság védőbástyája legyen.

SZOMBAT

Stahl Henrik Budapesten

Ez a látogatás már régebben történt, de csak most írjuk meg a berlini hitközség hivatalos lapja nyomán, hogy *Stahl* Henrik, a berlini Viktória vezérigazgatója meglátogatta az elmúlt hetekben Közép-Európa zsidó hitközségeit. Ennek a látogatásnak az volt a célja, hogy a hitközségek vezetőivel a Németországból kivándorló és az illető országokon átutazó emigránsok ügyeivel foglalkozzon.

Stahl Henrik igazgató Prágában, Bécsben, Bukarestben és Budapesten tartózkodott hosszabb ideig.

Stern Samu udvari tanácsos, a budapesti hitközség elnöke, valamint dr. *Hevesi* vezető-főrabbi üdvözölték Budapesten a berlini hitközség elnökét. A zsidó szociális munka vezető tényezői, dr. *Zahler* Emil előljáró és *Galambos* Jenő főtanácsos tájékoztatták *Stahl*t a magyar zsidóság munkásságáról.

Rosenberg Sándorné elnökné pedig bemutatta a berlini hitközség elnökének a magyar zsidóság szociális és kulturális mintaszerű intézményeit.

*

Ugyanitt említjük meg, hogy a budapesti Viktória vezetője, *Rózsa* Rezső vezérigazgató, kitűnő hittestvérünk, az elmúlt napokban Berlinbe utazott titkára: *Rosenberg* György kíséretében, hogy a Berlini Viktóriának a Magyarországon való továbbterjeszkedésre és a vállalatra vonatkozó organizációs és adminisztrációs kérdéseket megtárgyalja. Egyben megemlítjük, hogy most avatták fel itt, Budapesten, a Berlini Viktória (Bécsi utca 10. sz. alatt) vállalat új helyiségeit.

Ezek az új helyiségek a legmodernebb építészeti technikával és higiénikus berendezéssel vannak ellátva és a látogatók a legnagyobb elragadtatással nyilatkoznak róla.

CSERGŐ MÁRIA : MICKÓ NÉNI KIS SZINHÁZA. A kitűnő és közkedvelt ifjúsági író néhány egyfelvonásos színdarabot és magánjelenetet gyűjtött össze ebben a kötetben. Ami a könyv olvasása közben megkapja az olvasót, az hangjának friss közvetlensége és témakörének a sablontól elütő volta. A gyermekszíndarabok írói rendszerint a mesék birodalmába vezetik apró közönségüket, oda, ahol a kiskirálykisasszonyok, tündérek, manók és törpék nyüzsgő sokaságában egy közjük tévedt kis árvalány, vagy juhászbojtár képviseli a földi emberek társadalmát. *Csergő* Mária szakít ezzel a csillogó, de alapjában véve légtüres térben levő milieuval s nagyon okosan itt a földön játszik színházat. Még pontosabban: Budapesten. Pesti gyermekszobákban, pesti sétatereken játszódik le

ezeknek a kis daraboknak a cselekménye. Pesti gyerekek, mamák, apák, nevelők és kis cselédek a szereplő személyek és a mindennapos élet apró-cseprő örömei, gondjai és vágyai mozgatják mindig a cselekmények rúgóit. Egészen mai, mondhatnánk hétköznapi témákat dolgoz fel, de ezekben annyi színt, ötletességet, kedvességet és vonzó érdekességet visz bele, hogy kedvükért a gyermekek szívesen lemondanak a — tündérországról. Egy, a gyermeklélek titkait fölényesen ismerő író megnyilatkozásai ezek a kis darabok, amelyek nemcsak a gyerekeket szórakoztatják, de megtanítják az anyákat is a gyermeknevelésre. Két finom lírai szépségekkel teli vers egészíti ki a könyvet, — amely ifjúsági irodalomnak gazdagodását jelenti.

=★=★=

**Borotválkozzon
ecset, szappan és
víz nélkül**

HEZOLITE
RAPID BOROTVA KRÉMME L

Ingyen mintát küld a
készítő
Dr. HOLCZER ISTVÁN
Budapest, VI., Teréz-körut 8.

Már nemcsak a zsidók panaszkodnak

„Korunk Szava” írja: Abban a viharban, mely ma Németországot végigszántja, érlelhető, hogy vannak törzsek, amelyek, vagy meghajolnak, vagy kettétörnek. Az evangélikus egyház nagy küzdelmét látjuk, ennek az egyháznak egy tekintélyes része azonban már behódolt az új kereszténytelen irányzatnak. A katolikus egyház helyzete, bárhogy titkolják is, mind súlyosabbá válik, de örvendetes jelenség is tapasztalható, és ez a „Scheidung der Geister”, a jónak és a rossznak széjjelválása egymástól. . . Az átkatolikusok lehullanak, mint a forgács. A nemzeti szocializmus mozgalma az új pogányság olyan salakját vetette most felszínre, amely már nemcsak a felelőtlen alvezérek számlájára írható. Az egyetemeken és a hivatalos folyóiratokban nyílt vadsággal propagálódik a Róma elleni düh. Egy ilyen vezető kultúrrevüben jelent meg legújabbán egy órmótlan támadás a Katolikus egyház ellen; címe: „Deutsches Volkstum”. Azt írja, hogy az állam jogosan veszi ki az Egyház kezéből a vasárnapot, mely nap „az S. A. és S. S. legénység gyakorlatozó napja”. Az egyház nem igyekezett a vasárnapot, mint „a nemzet súlyos munkahetének beteljesülését” kellően megünnepelni. . . Szerinte az Egyházat teljesen ki kell kapcsolni minden közélettel kapcsolatos funkcióból, mert közömbössé

lett az állam számára. És mint Olaszországban az állam és a nép ellenségeinek támasza lett(?). Azonkívül az Egyház és az állam közt minden probléma megítélése ma már feltűnően ellentétes jellegűvé vált, mindegyiknek más a véleménye a vér, a faj, a név és a birodalmi eszmék kérdésében. Minden hasonlóság megszűnt a vallásos és az állami felfogás között. Végül oda lyukad ki, hogy tulajdonképpen nincs is hívője már az egyháznak és ezért jogaitól megfosztható. A jezsuiták szabályzata is szemiták, mórók és maranok gondolkozásával van megfertőzve. Mindezekből azt következteti: „Az Egyház halálához közeledik. Nem segít itt más, mint Hegel, a német bölcselő szelleme, azaz a Birodalom és az Egyház egysége. Csak a liberális társadalommal tudott az Egyház konkordátumot kötni és magát megérettetni.”

Mindebből láthatjuk, mi hívő katolikusok, hogy az új kornak ez a szörnyű eretneksége: vad nacionalizmus, milyen messzire el tud fajulni, útjában mindent legázol és Krisztus Egyháza ellen is a legotrombábban izgat. A harc végső kimenetele nem lehet kétséges, de a barbár nacionalizmus tengerében az Egyháznak újra a legjobb erőit kell összegyűjteni, hogy mártírkészséggel és a megingathatatlan szeretet parancsaival legyőzhesse az új pogányokat.

Olvason

hogy a Bethlen-téri Szinpadon milyen sikere volt a Számológépnek, amelyet egy fiatal zsidó rendező: Vajda Pál vitt diadalra. Már régóta beszélnek színházi körökben arról, hogy nincs új rendező és a régi ösvényeken haladnak a színházak a mai megváltozott világban is. Nos, itt az új rendező és mi csak büszkéek lehetünk, hogy ebben a numerus clausúsos világban ez a rendező zsidó és néhai Bedő Mór unokaöccse.

Olvason

A nemzetiszocialista barát, Karl Anton Rohan szerkesztésében megjelenő „Europa Revü” körkérdést intézett az angol politikusokhoz, hogy mi a véleményük Németországnak a Népszövetségből való kilépéséről. Bernard Shaw, a világhírű angol satirikus, többek között a következőket mondta: „Csodálom Hitler politikai manővereit, de egyébként egyik legnagyobb ellensége vagyok a náci-kormányoknak. Az én barátom, Einstein professzor világméreteken is olyan szemé-

lyiség, hogy remélem Hitler kancellár, nemcsak rehabilitálni fogja és nemcsak bocsánatot fog tőle kérni, hanem egy stradivárius hegedűt, arany hegedűtartóban és kies fekvésű villát is fog számára ajándékozni. (Ismeretes ugyanis, hogy Einstein teljes vagyonát, villáját és rendkívül nagy értékű hegedűjét is a Hitler-kormány elkobozta.) Az én könyveim Németországban tabuk, amelyeket nem szabad kézbevenni, színműveimet tilos előadni és közben azt kiáltják, hogy: „Le a zsidó Shaw-al!” Ugylátszik, Hitler azt hiszi, hogy az ír nemzetség Izrael egy elveszett törzse.” — fejezte be ironikusan nyilatkozatát Shaw.

TOKAJI gyógyborok

FUCHS LÁSZLÓ

Tolcsva—Tokajhegyalja bortermelő

V. Nádor-u. 5. ♦ Telefon: 81-2-74

Telefonon rendelt árut házhoz szállítom

פסח של

Husvétí árut

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyelete az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur

gyakorolja.

A husvétí áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvétí áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétí árut

tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest. 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

HIREK

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG TEMPLOMI ESTJE. A pesti izr. hitközség csütörtökön este rendezte a dohányuccai templomban első templomi estjét, amelyen dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi „Hitünk örök igazsága” címen tartott előadást. A hívők ezernyi közönsége, mely zsúfolásig töltötte meg a templomot, felállással adott kifejezést tiszteletének és hűségének.

Mély meghatottsággal hallgatta a templomi est nagyközönsége dr. Hevesi Simon lélekemelő előadását, amelynek befejeztével ismét felállással tüntetett főpapja mellett. A templomi estét Schubert C-dur vonósötöse nyitotta meg, melyet E. Weichherz Irén, Wachtel László, Jotischky Leó, Rejtő Gábor Miklós, Schönberger Ferenc adták elő és Guilmanl Händel-fantáziája fejezte be, melyet Wehner Géza tanár adott elő a templom nagyorgonáján.

KRAMER MIKSA KORMÁNYFŐTANÁCSOS, a pesti Chevra Kadisa nagynevű elnökének dédunokáját, Szücs Sárkát, Szücs Pál pesti bankár és nejeinek leányát, eljegyezte dr. Heves Lajos buda-

pesti ügyvéd, dr. Heves Kornél szolnoki rabbi és nejeinek, Gleichmann Stefinek a fia.

PÁZMÁNDY DÉNES CIKKEI A SZOMBATBAN. Pázmándy Dénes, a kiváló publicista, a magyar újságírók nesztorja pompás, fiatalos lendülettel írt cikkeit a Mai Napban nagy élvezettel olvassa a közönség. A pátriarcha korú publicista, akinek személyes emlékei a kiengyvezés előtti időkhöz nyúlnak vissza, elhatározta, hogy a múlt század prominens nagy zsidóiról cikksorozatot fog írni a Szombatban. A Wahrmann család tragédiájáról szóló sorozatának első cikkét ebben a számunkban közöljük.

Dr. STEIN GYULA főorvost, a pesti izr. hitközség előjáróhelyettesét, a VII. ker. Orvostársaság elnökévé választotta.

LIEBERMANN JAKAB lévai rabbi január 18.-án, 71-ik. rabbiműködésének 45. évében elhunyt. Az elhunyt főrabbiiban dr. Silberfeld Jakab békéscsabai főrabbi apósát, dr. Liebermann Leó, dr.

SZÖGYÉN TIBOR

BANKÜZLETE

Alapítva 1920.

Budapest, VI. Teréz krt 56

Tel. 13-9-92, 26-3-27, 12-7-49

Liebermann Margit, dr. Liebermann Ernő apjukat gyászolják. Nagy részvét mellett temették el január 19.-én, a lévai zsidó templomból.

A KASRUSZ KÖRÉBŐL. A Pesti Izraelita Hitközség ez úton hozza tudomására a Hívőknek, hogy Klein Dániel, VIII., Rákóczi út 57b. szám (Luther-ház) alatt levő füstölthúsárúüzlete nem áll Főtisztelendő Rabbiságunk felügyelete alatt.

„ZSIDÓ HOLNAP“ a zsidó fiatalság független figyelője okosan és lelkesen van szerkesztve, hézagot pótol és hivatást teljesít. Eddig csak az apró fiatal-ságnak volt egy jó lapja a „Remény“, mely dr. Molnár Ernő kitűnő szerkesztésében jelenik meg. A Zsidó Holnap egyes cikkeit élvezettel olvastam. Dr. Dénes Imre: A magyar zsidóság állónépessége című cikkekre még visszatérek.

A VIVÓ ÉS ATLETIKAI CLUB február hó 18.-án, vasárnap délelőtt 11 órakor fogja a Városi Színházban nagyarányú sportünnepélyét megtartani, melynek kiemelkedő részét fogja a VAC sok sikert elért jeles tornászainak díszturnája képezni. A sportünnepély más sportágakból is nyújt bemutatásokat és programja színesen és gazdagon van összeállítva. A jegyelővétel a VAC központi titkárságában, VII. Wesselényi u. 44. II. em., hétköznaponként d. e. 10—12 és este 7—9 (telefon: 41—6—58) már megkezdődött.

AZ ÁLLÁSNÉLKÜLI ZSIDÓ TANÍTÓ-SÁG KÉRELME A ZSIDÓ TÁRSADALOMHOZ! A súlyos válsággal küzdő állásnélküli zsidó tanítók arra kérik a szülőket, hogy mindennemű magántanítás, korrepetálás (héber, német, latin, francia, angol, zene, rajz) esetén a VII. Wes-

TAUBER ÁRON

כשר kóser mézárszéke

BUDAPEST, VII., DOB-UCCA 10. SZ.

Telefon: J. 422-83.

A pesti izr. hitk. Rabbiságának felügyelete alatt. **Elsőrendű cukorgyári hízalásból származó marha-, borjú- és birkahusok. Vágott baromfi árusítás!** Rendelések házhoz szállíttatnak.

selényi u. 44. fsz. 8. szám alatt (d. e. 9—12) működő Segélyegyletet sziveskedjenek megkeresni. Itt garantáltan lelkiismeretes, szakképzett, pedagógusok korszerűen, olcsó dotáció ellenében állnak a szülők rendelkezésére.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG ELŐLJÁRÓSÁGA ingyenes héber olvasási tanfolyamot szervezett felnőttek számára. Ez a tanfolyam a Wesselényi uca 44. szám alatti iskolaépület egyik tantermében e hó 29-én már meg is nyílik.

KULTURDÉLUTÁN A VII. TEMPLOM-KÖRZETBEN. A pesti Izr. Hitközség VII. Templomkörzete és a Bethlentéri Bész Jisroel Imagyesület január hó 21-én rendezte meg évadnyitó kultúrdélutánját, melynek napirendjét dr. Schwartz Benjámin körzeti rabbinak „Zsidó sors és zsidó szellem“ című rendkívül tanulságos előadása képezte. Az úgy tudományos, mint művészi szempontból minden követelésnek tökéletesen megfelelt kultúrdélután, melyen Kovács Hermann körzeti elnök vezetése mellett megjelentek: Tolnai I. Béla, Kohn Hermann, Soltész József, Kanizsai Dezső, Wilhelm Fülöp, dr. Endrei S. Henrik, Günsberger Elemér, dr. Friedmann Ignác kormányfőtanácsos, Deutsch Ferenc, Simonyi Albert, Schwarz Márton, Rosenberg Mihály, Braun Nándor, Weiskopf Zsigmond, Strélinger Hugó, Wertheimer Lajos, Pogány Dezső, Kecskeméti Árpád.

A Nőegylet képviselőjében megjelent Kovács Hermanné, Kanizsai Dezsőné, Schwarz Mártonné, Günsberger Elemérné, Deutsch Ferencné, Simonyi Albertné stb. A minden tekintetben kitűnően sikerült kultúrdélután Tolnai I. Béla kultúrbizottsági elnök lelkesítő szavaival ért véget.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY. A budai izr. hitközség kántormetszői (sóchet, ubodok, báál-kore) állásra pályázatok hirtet.

40 éven aluli, megfelelő képesítéssel, kellemes hanggal bíró, zeneileg képzett magyar állampolgárok, kort. családi állapotot és eddigi működésüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázatukat a budai izr. hitközség előljáróságához (II., Fő uca 2. I. 8.) legkésőbb február 10-ig küldhetik be.

Javadalmazás (fizetés, családi pótlék és lakpénz stb.) megegyezés szerint.

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.
Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.

Neufeld Zoltán (PANNONIA) avomda Budapest, VII. Rombach u. 8. — Telefon: József 42-3-0